บันทึกข้อความ

คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
ที่ ทม. 0313/687 วันที่ 28 พฤศจิกายน 2521
เรื่อง รายงานของคณะทำงานพิจารณาการผลิตและพัฒนาบุคคลากรสาธารณสุข สาขาสัตวแพทยศาสตร์

เรียน ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงแผนพัฒนาบุคคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

อ้างถึง คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาการผลิตและพัฒนาบุคคลากรสาธารณสุข สาขาสัตวแพทย์ศาสตร์ ที่ 2/2520 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2520

คณะทำงานพิจารณาการผลิตและพัฒนาบุคคลากรสาธารณสุข สาขาสัตวแพทยศาสตร์ ได้ประชุมเพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาบุคคลากรสาธารณสุขในนาขาสัตวแพทยศาสตร์ โดยมีรายงานสรุปการพิจารณาของคณะทำงานได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.1 สถิติจำนวนสัตว์ของประเทศ สถิติล่าสุดของปี 2519 มีดังต่อไปนี้

ช้าง	4,669	ตัว
ม้า	23,095	ตัว
โค	4,751,000	ตัว
กระบือ	4,100,000	ตัว

แพะ	45,000 ตัว
แกะ	30,000 ตัว
สุกร	4,573,000 ตัว
ไก่	56,638,000 ตัว
เป็ด	10,738,000 ตัว
ห่าน	559,000 ตัว

1.2 สถิติจำนวนสัตวแพทย์ทั่วประเทศ ในปี 2520

สัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต 646 คน

สัตวแพทย์ประกาศนียบัตร 494 คน

1.3 สถาบันที่ผลิตสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต 2 แห่ง

จำนวนสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิตที่ผลิตได้โดยเฉลี่ยต่อปี (ในปัจจุบัน) 75 คน

1.4 การกระจายการทำงานของสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต

1.4.1 หน่วยของรัฐบาล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	225 คน
กระทรวงกลาโหม	46 คน
กระทรวงมหาดไทย	19 คน
ทบวงมหาวิทยาลัย	164 คน
กระทรวงศึกษาธิการ	64 คน
กระทรวงสาธารณสุข	5 คน

1.4.2 หน่วยงานเอกชน

บริษัทผลิตอาหารสัตว์
บริษัทผลิตยาสัตว์
ฟาร์มปศุสัตว์ } 100 คน

ประกอบวิชาชีพส่วนตัว 20 คน

ธนาคาร 3 คน

บริษัทผลิตภัณฑ์นม 1 คน

1.4.3 หน่วยงานอื่น

องค์การผลิตอาหารสำเร็จรูป 3 คน

สถาบันวิจัยทางทหารด้านการแพทย์ 3 คน

องค์การสวนสัตว์ 3 คน

สภากาชาดไทย 3 คน

1.4.4 จำนวนสัตวแพทย์บัณฑิตที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน 595 คน

จำนวนที่เกษียณอายุและตาย 51 คน

รวมจำนวนสัตวแพทย์บัณฑิตทั้งสิ้น 646 คน

1.5 สถานภาพของหน่วยงานที่สัตวแพทย์บัณฑิต เกี่ยวข้องกับงานทางด้านสาธารณสุขในปัจจุบัน

1.5.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่กรมปศุสัตว์ กองที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่

กองควบคุมโรคระบาด ซึ่งมีหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบ คือ งานควบคุมโรคสัตว์ งานกำจัดโรคสัตว์ งานควบคุมคุณภาพเนื้อสัตว์ เพื่อส่งต่างประเทศ

กองผลิตชีวภัณฑ์

กองส่งเสริมและบำรุงพันธุ์สัตว์

1.5.2 กระทรวงสาธารณสุข มีกรมและกองที่สัตวแพทย์บัณฑิตทำงานอยู่ในปัจจุบันคือ

กรมควบคุมโรคติดต่อ หน่วยงานสัตวแพทย์สาธารณสุข

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สถาบันวิจัยไวรัส

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวง

1.5.3 กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานที่สัตวแพทย์บัณฑิตทำงานอยู่ในปัจจุบัน คือ

เทศบาลนครกรุงเทพ

กองราชการส่วนท้องถิ่น งานควบคุมคุณภาพและตรวจเนื้อสัตว์ ประจำเทศบาลต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ

2.1 ปริมาณของสัตวแพทย์บัณฑิตกับความต้องการของประเทศ

2.1.1 ด้าน Animal Health จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้อ 1.1 และ 1.2 จะเห็นได้ว่าสัตวแพทย์บัณฑิต 1 คน ต้องรับผิดชอบปศุสัตว์ถึง 14.8 หน่วย (พันตัว)* ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับความรับผิดชอบของสัตวแพทย์บัณฑิตต่อจำนวนหน่วยปศุสัตว์ (พันตัว) ของประเทศที่พัฒนาแล้วในทวีปยุโรปหลายประเทศ เช่น

สหราชอาณาจักร สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบ ปศุสัตว์เพียง 3.8 หน่วย (พันตัว)

เดนมาร์ค สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบ ปศุสัตว์เพียง 2.4 หน่วย (พันตัว)

สวีเดน สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบ ปศุสัตว์เพียง 3.3 หน่วย (พันตัว)

เนเธอร์แลนด์ สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบ ปศุสัตว์เพียง 3.2 หน่วย (พันตัว)

เยอรมันตะวันตก สัตวแพทย์ 1 คน รับผิดชอบ ปศุสัตว์เพียง 3.3 หน่วย (พันตัว)**

จะเห็นได้ว่าปริมาณของสัตวแพทย์บัณฑิตยังไม่พอเพียงและยังห่างไกลจากความต้องการอย่างเหมาะสมเป็นอันมาก

---

* หน่วยปศุสัตว์ (พันตัว) หมายถึง จำนวนปศุสัตว์หนึ่งพันหน่วยโดยมีหลักการคิดว่าหนึ่งหน่วยปศุสัตว์เท่ากับม้า 1 ตัว หรือโค กระบือ 1 ตัว หรือ ลา ฬ่อ 4 ตัว หรือสุกร 7 ตัว หรือแพะ แกะ 12 ตัว

** ข้อมูลการคิดจำนวนสัตวแพทย์และจำนวนหน่วยปศุสัตว์นำมาจากหนังสือ Animal Health Year Book 1976 ของ FAO/WHO/OIE ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบในปีเดียวกันกับของประเทศไทย

2.1.2 ด้านสาธารณสุข จากข้อมูล 1.4.1 จะเห็นได้ว่าจำนวนสัตวแพทย์บัณฑิตที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในกระทรวงสาธารณสุขมีเพียง 5 คน ซึ่งเมื่อคำนึงถึงสายงานที่สัตวแพทย์ควรจะต้องรับผิดชอบ เช่น

2.1.2.1 Zoonoses จะต้องครอบคลุมงาน epidemiology, socioeconomic assessment, surveillance & control.

2.1.2.2 Food Protection จะต้องครอบคลุมงาน surveillance legislation & standard และ laison activities.

2.1.2.3 Environmental hazard & protection โดยเฉพาะด้าน animal feeds, waste disposal & recycling.

2.1.2.4 Laboratory animal medicine.

2.1.2.5 Occupational medicine.

2.1.2.6 Drug evaluation & testing.

จะเห็นได้ว่ายังต้องการสัตวแพทย์บัณฑิตเข้าไปปฏิบัติงานอีกเป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

ควรเพิ่มปริมาณการผลิตสัตวแพทย์บัณฑิตให้พอเพียงกับความรับผิดชอบทั้งทางด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องและด้าน Animal Health

สำหรับสายงานทางสาธารณสุขที่สัตวแพทย์เกี่ยวข้องโดย เช่น งานด้าน Zoonoses และ Food Protection เป็นต้น ควรมีการจัดวางระบบเสียใหม่ให้มีแบบอย่างเช่น นานาอารยประเทศและมีการใช้สัตวแพทย์บัณฑิตเพิ่มขึ้นตามสายงานนั้น ๆ

สายงานด้าน Animal Health ควรมีการจัดระบบการกระจายของสัตวแพทย์บัณฑิตให้สอดคล้องกับปริมาณการเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นต่าง ๆ และให้อัตราส่วนความรับผิดชอบของสัตวแพทย์บัณฑิต 1 คน ต่อหน่วยปศุสัตว์ (พันตัว) ใกล้เคียงกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

ในด้านการเพิ่มปริมาณการผลิตสัตวแพทย์บัณฑิตนี้คณะทำงานฯ มีความเห็นว่าในระยะ 5 ปีแรก (2522—2527) ควรเพิ่มการผลิตขึ้นไม่น้อยกว่าปีละ 20 เปอร์เซนต์ของการผลิตในปัจจุบัน และให้มีการประเมินผลความต้องการเพื่อวางแผนการผลิตทุกระยะ 5 ปี

2.2 คุณภาพของสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิต

จากการวิเคราะห์หลักสูตรและประเมินผลการสัมนา คณะทำงานมีความเห็นว่าสัตวแพทย์บัณฑิตมีคุณภาพในขั้นที่ใช้ได้ดีทั้งทางด้าน Animal Health และทางด้านสาธารณสุข แต่งานด้านสาธารสุขมีตำแหน่งน้อยมากไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่สัตวแพทย์ควรจะต้องรับผิดชอบ และการยอมรับสัตวแพทย์ทำหน้าที่บุคคลากรทางสาธารณสุขในประเทศไทยเกือบไม่มีเลย

ในด้านหลักสูตรสัตวแพทยศาสตร์บัณฑิตนั้นถึงแม้ปัจจุบันจะวิเคราะห์ว่าเหมาะสม แต่คณะสัตวแพทยศาสตร์ทั้งสองมหาวิทยาลัย ยังได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับของเขต ความรับผิดชอบของวิชาชีพอย่างมากที่สุดอยู่เสมอ

2.3 การกระจายสัตวแพทย์บัณฑิตออกสู่ชนบท

ในการวิเคราะห์ตามสภาพการปัจจุบันการกระจายสัตวแพทย์ออกสู่ชนบทสามารถทำได้ แต่ต้องแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ

2.3.1 การกำหนดตำแหน่งรับผิดชอบงานด้านปศุสัตว์ของสัตวแพทย์บัณฑิต จะต้องทำโดยอาศัยรากฐานจากจำนวนหน่วยปศุสัตว์ในแต่ละท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ

2.3.2 ต้องแก้ไขอำนาจหน้าที่ของสัตวแพทย์บัณฑิตให้สอดคล้องกับจำนวนหน่วยปศุสัตว์ที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งปริมาณงานและความรับผิดชอบด้านสาธารณสุขด้วย

2.3.3 งานด้านสาธารณสุขที่สัตวแพทย์บัณฑิตเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น งานด้าน Zoonoses, Food Protection และ Environmental Health ในชนบทเกือบไม่มี

เลย ที่มีอยู่แล้วบ้าง เช่น สัตวแพทย์ประจำโรงฆ่าสัตว์ ก็ยังไม่มีสิ่งจูงใจ (incentive) ที่ดีพอ และยังมีระเบียบแบบแผนและสายงานการบังคับบัญชาที่ไม่เอื้ออำนวยกับการปฏิบัติงานด้วย

ข้อเสนอแนะ

คณะทำงานมีความเห็นว่า น่าที่จะต้องมีการทบทวนบทบาทและความสำคัญของสัตวแพทย์ต่องานทั้งทางด้าน Animal Health และ Public Health ระดับชาติโดยรีบด่วน

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ประสิทธิ์ โพธิบุ๊กษ์

(รองศาสตราจารย์ น.สพ. ประสิทธิ์ โพธิบุ๊กษ์)

คณบดี คณะสัตวแพทยศาสตร์

เชิญชวนเพื่อนสัตวแพทย์ทุกท่าน

มาร่วมสัมมนาทางวิชาการ

ชมนิทรรศการ และ การแสดงต่างๆ

ณ บ้านมนังคศิลา

ในวันที่ 3–5 ธันวาคม 2522